

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**İnna lillahi və inna ileyhi raciun**

səh. 263. “Starı poçtovı”: Bakıda, indiki Süleyman Tağızadə küçəsi.

Qismi-rəsmi:**Qubernatorun əmri**

səh. 264. “Nikolayevski”: Bakıda, indiki İstiqlaliyyət küçəsi.

“Velikoknyajeski”: Bakıda, indiki Məhəmməd Əmin Rəsulzadə küçəsi.

Parlamanın 6 fevral iclasına dair

səh. 271. “ləzgi şalı”: toxunma şal parça növü.

Dabravolların bugünkü köməkçiləri

səh. 273. “Tiflisi bir də Xatısovlar görə bilməzlər.”: 1918-1920-ci illərdə Ermənistan Respublikasının Səhiyyə, Daxili İşlər, Xarici İşlər naziri kimi yüksək vəzifələr tutan, habelə bir ilə yaxı müddətdə Baş nazir olan Aleksandr İvanoviç Xatısov nəzərdə tutulur. Xatısov Tiflisdə anadan olmuş, Tiflis Şəhər Dumasının üzvü, 1910-1917-ci illərdə Tiflis şəhərinin bələdiyyə başçısı vəzifələrini tutmuşdur.

“Yəni, inqilabın zəlzələsi Daşkovların Tiflisdəki bargahi-kisralarını dağıdıb xarabalara döndərməkdə idi.”: Daşkovlar deyərəkən 1905-1915-ci illərdə Qafqazın canişini olan İllarion İvanoviç Vorontsov-Daşkov nəzərdə tutulur. “Kisra” Sasani hökmdarı Xosrovun adından əmələ gəlmiş, Sasani hökmdarları haqqında, eləcə də ümumiyyətlə “hökmdar” mənasında işlədilmişdir.

səh. 274. Avlabar (yaxud Avlabari): Tiflis şəhərinin ən qədim rayonlarından biri.

“Qarxun qəryəsi”: Azərbaycan eyniadlı bir neçə kənd mövcuddur. Burada adı çəkilən isə hal-hazırda Yevlax rayonu ərazisindəki

Yuxarı Qarxun kəndidir.

səh. 275. “general Amazasp”: Hamazasp Srvandzyan nəzərdə tutulur.

səh. 276. “F. A.”: bu imza Fərhad Ağazadəyə məxsusdur.

Mətbuat

səh. 276. “Sultanovlar, Cavanşirlər və digərləri firqədən gedərkən...”: Xosrov bəy Sultanov, Behbud xan Cavanşir nəzərdə tutulur.

Teleqraf xəbərləri

səh. 277. “İngilis kralı Gevorq”: 1910-1936-cı illərdə Böyük Britaniya kralı olan V Corc [George V] nəzərdə tutulur.

“...hər iki kameraya...”: Britaniya Parlamentinin iki palatası (Lordlar Palatası və İcmalar Palatası) nəzərdə tutulur.

Bakı xəbərləri

səh. 278. “Astrabad”: İrənin şimalında bugünkü Gurgan (yaxud Qorqan) şəhərinin keçmiş adı.

Bakı İkinci İstiqrazi-Mütəqabilə**Cəmiyyəti**

səh. 279. “Mixaylovski və Baryatinski küçələrin küncündə...”: Mixaylovski Bakıda indiki Əziz Əliyev, Baryatinski isə indiki Əbdülkərim Əlizadə küçəsidir.

Cümə axşamı, 20 fevral 1919-cu il, nömrə 118

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 19 cəmədiyəlvəvəl sənə 1337. 20 şubat sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIUN

Əliheydər, Əliəğa və Əliabbas Babayevlər öz dayısı oğlu **Ələkbər Lütəliyyəvin** mərasimi-dəfni bu gün fevralın 20-sində saat 9-un yarısında özünün Starı poçtovı küçədə 15-inci dalan 3 nömrəli evindən olacağını öz qövm-əqrəbalarına elan verirlər [bildirirlər].

2698

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIUN

Ələsgər, Əliməhəmməd, Vahab, Xaliq Lütəliyyəvlər öz qardaşı **Ələkbər Lütəliyyəvin** vəfatını kamali-hüzn və təhəssürlə [böyük bir hüzn və kədərlə] öz qövm-əqrəbalarına məlum edirlər. Mərasimi-dəfni bu gün fevralın 20-sində saat 9-un yarısında öz evindən Starı poçtovı küçədə 15-inci dalan 3 nömrəli evdən olacağını öz qövm-əqrəbalarına elan edirlər.

2677

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]**Qubernatorun binagüzarlığı**

Bakı qubernatoru Rəşid bəy Axund-

zadə cənabları Bakı və Balaxanı-Sabunçu qalabəylərinə [polismeysterlərinə] xitabən zeyldəki [aşağıdakı] binagüzarlığı [sərəncamı] vermişdir:

Fevralın 10-da mənim təhti-sədarətimdə [sədrliyim altında] vüqu bulmuş iclasın qərardadına görə, Bakı və Balaxanı-Sabunçu qalabəylərinə əmr edirəm ki, qaradovoylara məxsus forma tərtib etsin. Bu formanın çiyində qırmızı parçanın üzərində rus və türk dillərində Bakı üçün “B. P.” və Balaxanı-Sabunçu üçün “S. P.” hərfləri yazılmalıdır. Qaradovoyların döşündə nömrəsi və nə yerdə, hangi qalabəyi dairəsinə qulluq etməsi göstərilməlidir. Hər qaradovoyun fiti olmalıdır. Tapanca olmadığından hələlik qaradovoylar tüfənglərlə müsəlləh edirlər [silahlandırılırlar]. Okolotoçniklər [polis sahə rəisləri] və pristavlar əvvəlki formalarında qalırlar.

* Bakı qubernatoru Rəşid bəy Axundzadə Ədliyyə nazirinə müraciətən rica etmişdir ki, Bakıdakı bütün müstəntiqlərin mənzillərinə telefon qoyulsun.

* Bakı qubernatoru dəftərxanası qulluqçularının nizam üzrə xidmətlərini ifa

edib və vaxtında işə başlamalarını tövsiyə ilə qubernator tərəfindən bu barədə binagüzarlıq [sərəncam] və təlimat sadir olub [verilib], bütün qulluqçular tərəfindən oxunmuş və imza edilmişdir.

MÜRACİƏTNAMƏ

“Bakı və Ətrafi Müsəlman Zəhmətkeş Ziyalılar Cəmiyyəti” tərəfindən

Əhaliyə məlumdur ki, Azərbaycan Cümhuriyyətinin paytaxtı olan Bakı şəhərində bəzi para müfəttislər [fitnəkarlar] tərəfindən cürbəcür fitnələr törənir. Bunlardan birisi də axşam olduqda şəhərin bəzi tərəflərində atışmalar olmasıdır.

Hamıya məlumdur ki, böylə fitnəçilərin məqsədi şəhərə şuluqluq salmaqdan savayı bir şey deyil. Hökumətimiz bu barədə çox çalışır və bu işə mübaşir olanlar da [girişənlər də] cəzalarına çatırlar. Ancaq iş burasındadır ki, bir hökumət məmurlarının bu yolda çalışması ilə biz gərək kifayətlənməyək. Biz müsəlman camaatı hamımız gərək bu işdə gözətçi olaq və böylə ağır dəqiqələr keçirdiyimiz halda var qüvvəmişlə çalışaq ki, bu işi kökündən qət edək [kəsək]. Bunu da əlavə edirik ki, qədim qaydalara görə, müsəlman camaatı “üskü”lərdə [Novruz çərşənbələrində] atəşbazlıq edir. Ancaq bu il, bu qayda bilmərrə [tamamən] biz müsəlman camaatının arasından götürülməlidir. Çünki, çox ola bilər ki, biz böylə hərəkətimizlə hökumətə xain olan şəxslərə və bəzi fitnəçilərə geniş bir meydan verək və onlar da bu “üskü” atışmalarından istifadə edib bəzi hərəkətlərdə ola bilsinlər və şəhərimizə böyük bir şuluqluq sala bilsinlər.

“Bakı və Ətrafi Müsəlman Zəhmətkeş Ziyalılar Cəmiyyəti” hamı müsəlman qardaşlardan rica edir ki, gələn “üskü” günlərində güllə atmasınlar ki, bu da qeyri-lərin əlində dəstəviz [bəhanə] olub yenə bizi cürbəcür məzəmmət etməsinlər.

Hökumətin sərəncamına görə, hər kəs güllə atmış olsa tutulub böyük cəzalar veriləcək. Hər bir işdə biz hökumətimizin sərəncamına əməl etməliyiz.

NƏ İLƏ SAKİT OLA BİLƏRİK

Şəhərimizdə, bizdən biizin [icazəsiz] və bizim rizamız olmadığı halda təşkil edil-məkdə olan rus-erməni könüllü qoşun məsələsi haqqında qəzetəmizin keçən nömrəsində hökumət tərəfindən tədbirlər görüldüyü yazılmışdı. Parlamamızın səşənbə [çərşənbə axşamı] günü iclasında bu tədbirlər xüsusunda hökumətin ağ-zından daha geniş məlumat aldıq. Baş vəzir [nazir] Fətəli xan cənabları bu barədə gördüyü tədbirləri və əhvalın çəgunə-ləyini [necə olduğunu] Parlamana bildirdi. Əvvəla məlum oldu ki, Azərbaycan paytaxtında yabançı qoşun təşkilatı təşəbbüsləri, general Tomsonca dəxi [Tomsona görə də] qeyri-təbii görünən bir vəqədir və saniyə [ikincisi] bunu bildik ki, İçəri şəhərdə, Təzəpir yanında və Salyan qış-larındakı [kazarmalarındakı] qoşun mən-zillərini tutmaq kimi cəsərdə bulunmuş könüllülər, hökumətimizin əmrinə görə həman yerləri beş gün ərzində boşalt-mağa söz veribdirlər. Bu dəxi bizə məlum oldu ki, Könüllü qoşun mütəşəbbislərinin Bakıda heç olmasa bir yüz, iki yüz qeyri-nizami qoşun saxlamaq ricasına da hö-

kumətimiz razı olmayıbdır.

“Lakin bununla sakit olub da başımızı yastığa qoyub arxayın olmamalıyıq!” sözlərini Fətəli xan həzrətləri əlavə etdi.

Bu qəbul! Əlbəttə, əhali də, Parla-man da bu gündən belə əhval və övzanın [vəziyyətin] ciddiliyinə daha artıq əhəmi-yət verib və lazımınca diqqət yetirib hər bir barədə ayıq olmalıdırlar. Lakin bu ayıq-lıq vəzifəsi, təbiidir ki, hamıdan artıq hö-kumət üzərinə tərəttüb edir [düşür]. Hö-kumət əhalidən daha artıq ayıq və hüş-yar [ayıq-sayıq] olmalıdır ki, həngəmi-zə-rurətdə [zərurət halında] hay-huy salıb yas-tığa baş qoymuş olanları oyatsın. Bu axır-kıların da vəzifəsi odur ki, oyanan kimi biduni-həyəcanü təşviş [həyəcan və təş-vişə yer vermədən], kamali-etidali-dəmlə [soyuqqanlıqla] amadə [hazır] olub höku-mət əmrlərini və binagüzarlıqlarını yeri-nə yetirmək üçün hazırlaşsınlar.

Lakin Fətəli xan həzrətlərinin srağa-günlük sözlərindən sonra bizi heyrat və təəccübə gətirən dünənki “Znamya tru-da” qəzetəsində Könüllü ordu komanda-nı Prjevalskinin rəyi haqqındakı sözlərdir. Bu generalın dediyinə görə, Kəspə flotun-un üssülhərəkə mövqeyi [bazası] Bakıda olacaqdır. Əlavə, general bəyan etmişdir ki, Qafqaz cümhuriyyətlərindən Dağıs-tan ilə Azərbaycan hökumətləri, rus qüv-veyi-müsəlləhəsinin [silahlı qüvvələrinin] bu cümhuriyyətlər toprağında qalmasına və buralarda Könüllü ordu təşkilinə ma-ne deyilmişlər...

Şübhəsiz, general Prjevalskinin bu söz-ləri, bizim gözümüz önündə təşkil edilən yabançı qoşunları görə-görə indiyə qə-dər kiryib durmağımızdan irəli gələn tə-bii bir toxdaqlıq və arxayınlıqdır. Prjevals-

ki[nin] buraya qoşun düzəltməkdən ötrü gəldiyini biz bilirdik. Bainhəmə [bununla belə] onun paytaxtımıza ayaq basmasına mane olmadıq: nə xəbər verdik ki, gəl-məsin, nə də gələndən sonra həbs etdik. Prjevalski buraya gəlib Könüllü qoşunu təşkil etmək üçün müsaid bir zəmin gör-dü. Əlaltından işləyənlər – ki biz onları nədənsə görmürük, görsək də nədənsə görməməzliyə vururuq – Prjevalski üçün bir çox ləvazimat hazır etmişdilər. Demə-li, Prjevalski binası qoyulmuş işi itmama [tamama] yetirmək təşəbbüsünə girdi və heç bir tərəfdən mümaniət [manecilik] görməyib getdikcə cəsərdəni artırdı və qoşunu üçün evlərimizi də rekvizit etmə-yə başladı və şəhərin şövqülceyşə [stra-teji baxımdan] mühüm olan nöqtələrini bilaməhabə [çətinlik çəkmədən] işğal etdi və əminik ki, əgər Soçi əhvalatı bizi şüb-hə və əndişələrə salmasa idi, biz axıra qə-dər kiryib qalardıq və o “axır” bundan ibarət olacaqdı ki, şəhərimiz prjevalskilər əlinə keçib Azərbaycan Hökuməti yerinə yenə rus hökuməti əyləşəcəkdə və ingilis komandası da “əmr-i-vaqe” [fakt] qarşı-sında sükut ixtiyar edib [susub] heç bir söz deməyəcəkdə. Ancaq ola bilər səy edəcəkdə ki, şuluqluq olmasın.

Fəqət genə də şükürlər olsun ki, biz bir az gec də olsa, bir balaca tərpendik və bu işlərin xoşumuza gəlmədiyini lazım olan yerlərinə bəyan etdik. Bizə söz ver-dilər ki, bir də bu cürə işlər olmayacaqdır, olan iş dayandırılacaqdır və tutulmuş evlərimiz boşaldılacaqdır. Beş gün möh-lət istəyibdirlər. Nə etməli? Möhlət ver-mişik, ancaq günləri sayacağıq ki, beş gündən artıq çəkməsin.

Lakin “başımızı yastığa qoyub” bir o

qədər arxayın olmamalıyıq.

Əvvəla, bunu nəzərdə tutmalıdır ki, istiqlalımızın düşmənləri bizim qəflətimizdən istifadə edərək şəhərimizdə kök salıbdırlar və bu kök o qədər bərkilibdir ki, onu yerindən qopartmaq üçün mər-danə hümmət lazımdır. Əgər bütün kökü birdən-birə qopartmaq mümkün deyilsə, rişələrini parça-parça çıxartmaq əmə- liyyatına məşğul olmalıdır.

Ən əvvəl lazım olan budur ki, tez bir zamanda öz qoşunumuzdan heç olmasa bir-iki polk şəhərimizə daxil edilib, lazım olan mövqelərdə yerləşdirilsin. Ancaq qo-şun tez gəlsin. Hökumət bu qoşunun tez-liklə gələcəyini vəd etdi. Lakin “tez” sözü nisbi bir təbirdir [ifadədir]. Üç günə də “tez” demək olar, bir ilə də! Biz istərdik ki, bu “tez” üç günlük “tez”lərdən olsun. Və illə [yoxsa] iş o məqama çatır ki, “tez” dönüb, “gec” olar. Zətən Tomson həzrət-lərinin “Azərbaycanda Azərbaycan Höku-məti məşru [leqal] bir hökumətdir” söz-lərindən sonra bizim qoşunumuz burada olmalı idi. Zira bu sözdən sonra daha da- xili işlərimizdə ondan-bundan “izin”lər almağa ehtiyac yox idi. Tomsonun bu söz-lərindən kamalınca istifadə etmək lazım idi. Bu sözlərdən istifadə edib də Qara- bağa general-qubernator təyin etməyi- miz şayani-təqdir və təhsin [təqdirdə və al- qışlanmağa layiq] bir təşəbbüs isə, həman sözlərdən sonra paytaxtımıza qoşunu- muz gətirməmək və mərkəzimizə ya- bançı general buraxmaq işimiz, dedik- cə [olduqca] şayani-təəssüf [təəssüfə layiq] bir hadisədir...

Hər halda qəflətimizin fəna nəticələ- rini rəf etmək [aradan qaldırmaq] üçün əcələ ilə işə girişməliyik və mümkün ol-

duğu qədər tezliklə qoşunumuzu paytax- tımıza gətirməliyik.

İkinci olaraq, şəhərimizi yabançılardan təmizləməliyik. Daha vaxtdır ki, biz də Gürcüstan kimi məsələni “köndələn” qoyub bizi tanımaq istəməyənlərə iki şey təklif edək: ya bizi tanımaq və ya pay- taxtımızı boşaltmaq. Bu iki şeydən birini qəbul etdirməliyik! Və illə iş o məqama çatır ki, bizim özümüza iki şeydən birini təklif etməyə başlayırlar. Məsələn, şə- hərimizdə asudəliklə əlaltınca işlər gör- məkə olan Rus Milli Komitəsinin naşiri- əfkarı [mətbuat orqanı] “Yedinaya Rossi- ya” qəzetəsi dünənki baş məqaləsində bizə təklif edir ki, ya bolşevikləri qəbul edək, ya denikinləri. Və özü də öz yanın- dan məsləhət görür ki, qəbulluq üçün denikinləri seçək, çünki bunlar bolşevik- lərdən daha məsləhətdirlər.

Nə qədər acınacaq əhval! Gürcüstan Hökuməti, Rus Milli Komitəsinə ləğv edib sədrini həbsə alır, amma biz bu komitə- nin “məsləhət”lərini dinləmək kimi şə- rəfsiz bir hala düşmüşük! Halbuki nə mü- haribə etmişik ki, basılmış olaq, nə də özümüza o hala salmışıq ki, “məsləhət- çilərə möhtac qalaq. Fəqət Rus Milli Ko- mitəsinin bu sözləri bir o qədər “məslə- hət” deyil, nə qədər ki, təhdiddir! Bizim “mehmannəvazlığımız” [qonaqpərvərliyi- miz] və “nəvazişkarlığımız” yabançılar tə- rəfindən deyil ki, təqdir edilməyir, bəlkə bu xasiyyətlərimizi şüursuzluq və cəbun- luğumuza [qorxaqlığımız] isnad edib bizi hədələməyə və bizə “məsləhətamiz” tək- liflər qəbul etdirmək təşəbbüsünə cəsa- rət edirlər...

Tələsmək, tələsmək lazımdır! Və illə özgələrin bizi qabaqlamaq təhlükəsi əla-

mətləri görünməkdədir:

Sərə çeşmə bayəd gereftən bebil,

Ço por şod nəbaşad qozəştən bepil!

Ümumi tədbir olaraq, biz özümüza hücum qarşısında müdafiədə bulunmaq vəziyyətinə salmalıyıq. Bizə qarşı müxtə- lif hücumlar hazırlanır. Bu vəqə – ki vüqu olacağı [gerçəkləşəcəyi] şübhəsizdir – qor- xuludur. Lakin biz müdafiə və mühafizə- yə hazır olsaq, o halda qorxu yoxdur.

“Əlaci vəqiyə piş əz vüqu bayəd kərd” deyibdirlər. Özümüza hər bir barədə müdafiə halına salıb bizimlə həmməslək olan həmcivar [həmsərhəd] qonşularımız- la da möhkəm surətdə əlbir olmalıyıq. Türklüyümüza məxsus cəsarətimiz və is- lamlığımıza müxtəss [xas] şücaətimiz düş- mənlərimizə qarşı dağıdılmaz bir səngər hökmündə olduğu hər kəsə əyandır. La- kin içimiz və çölümüz dəxi texnik cəhə- tincə möhkəm olarsa, düşmənlərimiz səngərlərimizin qeyri-qabili-fəth [fəth edilməsi mümkün olmayan] bir halda oldu- ğunu görüb də kor və peşman olub, ola bilsin ki, əbədilik bir surətdə bizdən əl çəkərlər.

Hacıbəyli Üzeyir

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Parisdə tətillər

Nəqliyyat işləri fəhlələrinin tətilləri da- vam edir. Elektrik istasyonu fəhlələri bir çox tələbat təqdim etmişlərdir. Tramvay saldatların mühafizəsi altında işləyir.

Romaniyada bolşevizm hərəkatı

Teleqrafların verdikləri xəbərlərə gö- rə, Romaniyada bolşevizm hərəkatı art-

maqdadır. Bir çox iğtişaşlar vəqə olmaq- dadır. Hərəkat Bükreşdən başqa yerlərə sirayət etməkdədir. Kral və kraliça Yassı- dan qaçmaq istəmişlərdir.

Fransada fəhlə və saldat şuraları

Parisdən xəbər verirlər ki, cənubi Fransada fəhlə və saldat şuraları gizlincə işləməyə başlamışlar. Marseldə və Lion- da böyük nümayişlər olmuşdur.

İngiltərədə tətillər

Londonda iki milyona qədər nəqliyyat, çörəkçi, maşinist və qeyri fəhlələrin tətilləri gözlənilir.

Bolşeviklərin nəfyi [sürgün edilməsi]

Vyanadan verilən xəbərlərə görə, hərbi əsirlər işlərinə baxan rus heyəti hö- kumət məmurlarının təzyiqi altında Vya- nadan əzimet etmişlər [getmişlər]. Bu axır vaxt məzkur [adı çəkilən] heyətin fə- aliyyəti bolşevizm təşviqatından ibarət olmuşdur.

Müttəfiq dövlət komandanlarının tə- ləbatı ilə heyət başçılarından bir neçələri Peştdə və Praqada həbs edilmişlərdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyə- ti] layihəsi

(Əvvəlinci beş maddə alınmamışdır)
6) Milli ordular milləti xətrədən [təhlü- kədən] saxlaya biləcək ən az miqdaradək endirməlidir.

7) İcra komitəsi kifayət qədər və la- zım olan miqdarda təslihat və ləvazima- ti-hərbiyyə [silah və hərbi sursat] qət və

təyin etməlidir.

8) Hərbi və bəhri [donanmaya məxsus] məramnamə barəsində açıq surətdə məlumat mübadilə edilməlidir.

9) Cəmiyyəti-Əqvama məsləhət vermək üçün daimi bir komissiya təşkil edilməlidir.

10) Etılafa [uzlaşmaya] gəlmiş olan tərəflər məcburdurlar ki, Cəmiyyəti-Əqvam üzvlərini torpaq və siyasət cəhətindən hücumlardan müdafiə etsinlər.

11) Etılafa gəlmiş olan tərəflərdən birisini bilavasitə təhdid edən müharibə yaxud hərbi təhlükəsi Cəmiyyəti-Əqvamda müzakirə ediləcək və Cəmiyyəti-Əqvam sülhü saxlamaq üçün lazım gələn tədbirlər ittixaz edəcəkdir [tədbirlər görəcəkdir].

12) Etılafa gəlmiş olan tərəflər şərt edirlər ki, onların arasında ixtilaf əmələ gələrsə və diplomasi təriqiylə [yoluyla] həll edilə bilməzsə, icra komitəsinə lazım gələn məlumatı vermədikdən və bu iş təhqiq edilmədən müharibə başlaya bilməz.

13) Etılafa gəlmiş olan tərəflər şərt edirlər ki, onların arasında ixtilaf əmələ gələrsə və diplomasi təriqiylə bu ixtilaf həll edilməzsə, bu məsələ həkəm [arbitr] məhkəməsinə verilməlidir. Həkəmlər tərəfeyn [tərəflərin] özü tərəfindən yaxud mövcud müahidə [saziş] üzrə seçilir.

14) İcra komitəsi Beynəlmiləl Tribunal təşkili barəsində plan hazırlayır və etılaf bağlayan tərəflər lazım gördüyü məsələləri bu tribunalın müzakirə və həllinə verir.

15) Həkəm məhkəməsinə verilməyən məsələlər İcra Komitəsinə verilərək orada həll edirlər. Etılaf edən tərəflər Cə-

miyyəti-Əqvam qərarına əməl edən tərəflə müharibə etməməlidirlər. Hərgah bir tərəf Cəmiyyəti-Əqvam qərarını icradan imtina edərsə, o zaman İcra Komitəsi bu qərarın icrasına tədbirlər ittixaz edər.

16) Hərgah etılafa gələn tərəflərdən birisi bu layihənin 12-ci maddəsinə xələf edərsə, o zaman Cəmiyyəti-Əqvamın bütün üzvlərinə müharibə açmış hesab olunur. Cəmiyyəti-Əqvam həmin tərəflə münasibəti-ticariyyə və maliyyəsinə [mali və ticarət əlaqələrini] kəsər. Cəmiyyəti-Əqvam üzvlərinin müdafiədən ötrü hanginin nə kimi bəhri [donanma] və hərbi qüvvə qoyacaqlarını İcra Komitəsi təyin edər.

17) Cəmiyyəti-Əqvama daxil olan dövlətlə qeyri-üzv olan dövlət arasında, yaxud Cəmiyyəti-Əqvama daxil olmayan iki dövlət arasında ixtilaf əmələ gələrsə, Cəmiyyəti-Əqvama daxil olmayan dövlətlər bu cür ixtilafın Cəmiyyəti-Əqvamda həllini qəbul etməli və qərarlarına tabe olmalıdır. Cəmiyyəti-Əqvam məramına müxalifət edən tərəflə münasibəti-maliyyə və ticariyyə kəsiləcəkdir.

18) Ümumun mənafeini tələb edən yerlərdə silah və ləvazimatı-hərbiyyə satışı işlərini Cəmiyyəti-Əqvam kontrol edəcəkdir.

QƏZETƏLƏRDƏN

Dağıstan Cümhuriyyətində

Teymurxanşura müxbirimiz yazır ki, inqış xalqının nümayəndəsi və Dağıstan Hökuməti tərəfindən inqış və çeçen xalqından ibarət təşkil edilmiş başıpozuq

atlı dəstəsi Teymurxanşuraya varid olub, inqış nümayəndəsi İnqışistan barəsində başıpozuq atlı dəstəsi tərəfindən Vladıqafqazın alınması haqqında böylə bəyanat vermişlərdir:

“Verilən məlumatlara görə, Vladıqafqaz şəhəri inadlı müharibədən sonra, başıpozuq dəstəsi tərəfindən işğal edilmişdir. Bolşeviklər pərakəndə edilib Qırmızı ordu əsgərlərinin demək olar ki, hamısı əsir olmaqla bərabər, silahları əllərindən alınmışdır. Bolşevik başçıları həbs edilmişlərdir. Başıpozuq dəstəsinin əlinə bir çox mühiməti-hərbiyyə [hərbi ləvazimat] keçmişdir.”

Dağıstan Hökumətinin nizami əsgərləri Qroznıya daxil olmuşlardır. Verilən məlumatda general Denikin hərəkətləri anlaşılmaz bir surətdədir. Vladıqafqaz şəhəri başıpozuq dəstəsi tərəfindən işğal edildikdən sonra, general Denikin öz elçisi vasitəsilə inqış xalqına ultimatum göndərmişdir. Bu ultimatum cavab verilmək üçün iki saat vaxt verilmişdir. Denikin böylə bir cavab göndərilməmişdir:

“Biz Dağıstan Cümhuriyyəti vətəndaşları öz hökumətimizin binaqüzarlığına [sərəncamına] görə Müttəfiqlərlə əqd edilən şərait mövcubincə [imzalanmış şərtlərə görə] sizinlə münasibət [əlaqələr] bərpa edilməsindən ötrü bolşevikləri çıxarıb qovduq. Hökumətimiz tərəfindən binaqüzarlıq almayana qədər sizi öz torpağımıza buraxmayaraq sizdən xahiş edirik ki, işğal etdiyiniz cəbhə xəttində dayanasınız.”

Denikin tərəfindən buna böylə cavab göndərilməmişdir:

“Mən heç bir cümhuriyyət-zad tanımirəm. Mən vahid Rusiya tərəfdarıyam.”

Mənim tələbatımı əmələ gətirmək üçün sizə 10 dəqiqə vaxt verirəm.”

Yenə Denikin böylə cavab göndərilməmişdir:

“Biz bila-şərtü qeyd [qeydsiz-şərtsiz] öz hökumətimizə tabeyiz. Bizi boğub dağlara qovan və bizi ancaq qul hesab edən köhnə Rusiya fikrində olduğunuza görə, bir inqış diri qalana qədər sizi öz yanımızda buraxmırıq. Qul olmaqdan ölüm yaxşıdır. Qoy, Müttəfiqlər qarşısında müharibə hərəkətinin məsuliyyəti sizin öhdənizə düşsün.”

Bu cavabdan sonra Denikin müharibə hərəkəti başlamışdır. Denikin əsgərləri üç dəfə Kantışevo və Dolakov kəndlərinə hücum etmişlərsə də, qüvvətli əks-hücumla pərakəndə edilib geri qaytarılmışlardır. Nümayəndənin dediyinə görə, hazırda cəbhə xətti Vayenni-Qruzinski yol [Hərbi Gürcüstan yolu] ilə Popov kəndindən başlayıb Axuşkov[o], Bazorkino, Kantışevo, Dolakov, Keskemə qədər uzanır.

Nümayəndə deyir ki, qorxuruq Müttəfiqlər bizim öz əlimizlə bizim boynumuza qul zəncirini keçirsinlər. Biz Müttəfiqlərin tələbatını müvəffəqiyyətli bir surətdə əmələ gətirib Denikinlə münasibət bərpa etdik. Denikin ordusunda Dağıstan Cümhuriyyətinin oğulları iştirak etdiyinə görə, Denikin Proxladnı altında qalib gəldi. Hərgah, Denikin özü qüvvətli olsaydı bir ay bundan əvvəl bolşeviklərə qalib gələrdi. Lakin, gücü yox idi. Biz Müttəfiq komandanlığı tələbatının hər bir maddəsinə əməl etmişik. İndi isə növbət Denikinindir.

* 8 nəfərdən ibarət Parlaman heyəti Parlaman sədri ilə bərabər sürət qatırı ilə

Vladıqafqaza azim olmuşlardır [yola düşmüşlər]. Ümid var ki, bu ixtilaf Müttəfiqlərin köməyi ilə bərtərəf edilsin [aradan qaldırılınsın].

Dağıstan və Könüllü ordu

* Gürcüstan Hökuməti nəzdində olan Dağıstan Hökuməti nümayəndəsinin dəftərxanasından xəbər verirlər ki, Dağıstan Hökumətinin Qafqaziyada olan Müttəfiq dövlət komandanlığı tərəfindən təsdiq edilmiş tələbatına görə, Könüllü ordu dəstələrinin hamısı Dağıstan məmləkəti dairəsindən çıxarılmalıdırlar. Dağıstan Hökuməti inqışların Dağıstan Hökuməti binəgüzarlıqlarına [sərəncamlarına] tabe olmaları əmrini vermişdir. Dağıstan Hökuməti nümayəndələri fevralın 9-unda Vladıqafqaza azim olmuşlardır [yola düşmüşlər]. İnqışlar tərəfindən tutulmuş olan Tersk komissarları Dağıstan Hökumətinin tələbatına görə qaytarılmalıdırlar.

* Qafqaziyada olan Müttəfiq dövlət baş komandanlığı tərəfindən ciddi surətdə müdafiə edilən Dağıstan Hökumətinin tələbatına görə, Könüllü ordu dəstələri Dağıstan dairəsini boşaltmaqdadırlar.

* Fevralın 12-sində axşam xətti-müstəqim ilə [birbaş] Kazbekdən xəbər verirlər ki, Vladıqafqaz şəhəri fevralın 10-unda Könüllü ordu tərəfindən zəbt edilmişdir. Nazran nahiyə inqışları ilə Könüllü ordu arasında saziş hüsula gəlmişdir. Fəqət bu saziş Könüllü ordu tərəfindən inqış xalqına verilən ultimatum tələbatı əsasında olmamışdır. İnqışlar öz yerlərini nə çəkmişlərdir.

Türkiyədə

Cenevədən xəbər verirlər ki, bu ya-

xınlarda Cenevədə Türk hürriyyətpərvərləri [liberalları] iclasında sədarət [sədrlik] edən Şərif paşa Müttəfiq dövlət siyasi dairələrində bu aşağıdakı tələbatı müdafiə etmək üçün Parisə əzimet etmişdir:

1) Türkiyə Hökumətinin paytaxtı İstanbul ilə bərabər özündə saxlanması, etnoqrafi cəhətdən əksəriyyət türklərdə olan hamı mübahisəli əyalətlərin ... məmləkət cümləsinə daxil edilməsi.

2) Türkiyənin salamatlığını və hökumətlərini bərpa etməkdən ötrü Rəisi-cümhur Vilsonun məramnaməsinin 2-nci maddəsinin tətbiq edilməsi.

3) Türkiyədə məskun əqəliyyət [azlıq] təşkil edən yerlərə təminat bəxşişi.

Şərif paşa Parisə varid olan [çatan] kimi bir neçə nüfuzlu şəxslərlə və həmçinin Sülh Konfransında olan müəzzəm [böyük] dövlət nümayəndələri ilə görüşməyə müvəffəq olmuşdur.

İstanbulda həbslər ətrafında

“İttihad-Tərəqqi” firqəsinə yaxın olan bir çox zatların [şəxslərin] həbs edilmələri İstanbula artıq sui-təsir bağışlayıb. Bütün qəzetələr tərəfindən bu məsələ müzakirə edilməkdədir. Daxiliyyə naziri İzzət bəy bəyan eyləyir ki, məhbuslar məhkəmədə mühakimə edilənədək həbsdə qalacaqlardır.

* Ermənistan nümayəndələri İstanbulda fransız lisanında bir qəzetə nəşr edirlər. Bu qəzetə Gürcüstan və Azərbaycan əleyhinə ciddi təbliğat icra edir.

Rusiyada

* Helsinqforsdan [Helsinki-dən] verilən teleqraf xəbərlərinə görə, Petroqradda

təzə iğtişaşlar başlanmışdır. Bir çox tətillər elan edilmişdir. Hərbi zavodlar işləməyirlər. Nümayişlər silah gücü ilə pərkəndə edilmişlər. Camaat dəstəsi Smolnını zəbt etmək istəmişsə də, Latış dəstəsinin atəşi ilə qovulmuşdur. Bir çox adamlar həbs edilmişdir.

* Londondan xəbər verirlər ki, Arxangelskdə əməliyyatda bulunan ordu, bolşevikləri Şenkurskdan çıxarıb şəhəri zəbt eyləmişlərdir.

* Etkandan cənub-şərqə tərəf Vilno [Vilnüs] yolunda Litva əsgərləri bolşevikləri geri atmışlardır. Vilno üzərinə edilən hücum müvəffəqiyyətli bir surətdə davam edir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Daxiliyyə nazirinin Salyan qışlaları (kazarma) təmiratı üçün 585690 rubləlik istiqraz açmaq haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

20 milyonluq fondan Daxiliyyə Nəzarətinə Salyan qışlaları təmiri üçün peşin olaraq 500 min rublə buraxılsın. Nazirə tapşırılsın ki, böylə qanun layihəsi Məclisi-Məbusana təsdiqdən ötrü idxal edilsin.

- Rəisi-vükəla [Baş nazir] həzrətlərinin piyada qitəatın [hissələrin] türkcə komanda edilməsi haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Rəisi-vükəla tərəfindən təqdim edilən türkcə komandanı təsdiq etməli.

- Rəisi-vükəlanın hökumətin adi iclasları təyini haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Hökumətin adi iclasları düşənbə [bazar ertəsi], çaharşənbə [çərşənbə] günlərində axşam saat 7-də, cümə günü isə səhər saat 11-də iniqad edəcəkdir [başlayacaqdır].

- Rəisi-vükəlanın Mavərayi-Bəhri-Xəzər Hökuməti tərəfindən müzakirata girişmək haqqında aldığı məlumatı dinlədikdən sonra qət edilmişdir:

Mavərayi-Bəhri-Xəzər Hökuməti tərəfindən qaldırılan məsələlər üçün müzakirata girişilməsi əsas etibarlı ilə müxalif bir şey olmadığına görə, onlarla müzakirata girişilsin. Fəqət nazirlərə tapşırılsın, müzakirət barəsində Vükəla Şurasına məlumat versinlər.

- Maarif nazirinin fəqir mütəəllimlərə [kasıb tələbələrə] maaş vermək haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Maarif Nəzarətinə tapşırılsın, xəsərətiddə [zərərçəkən] qulluqçulara verilmək üçün və buraxılan istiqrazdan ehtiyac miqdarında fəqir şagirdlərə birdəfəlik olaraq maaş verilsin. Fəqət veriləcək maaş təfrit [minimal] dərəcədə olmalıdır.

- Türüq və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] nazirinin Gürcüstanla dəmiryolu etilafı [razılaşması] barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Nazir tərəfindən pişnihad [təqdim] edilən layihəni təsvib etməklə [bəyənməklə] tapşırılsın ki, layihəni Ədliyyə komiyonundan keçirərək təsdiqdən ötrü Vükəla Şurasına idxal etsin.

İRTİCA HÜCUMLARI

Rusiyada mübariz hökumətlər arasında ən qorxunc və mürtəce bir həyula olan Denikin ordusudur. Bu ordu ki, noyabr demokrat inqilabı ilə tərd [qovulmuş], dəf edilmiş və inqilabdan da, demokratiyadan da ruyi-əbus [pis üz] görmüş, narazı qalan müstəbid və mürtəcelərdən törəmişdir.

O ordu ki, liberal Kuban hökuməti ilə belə anlaşmamış və hali-hərbə [müharibəyə] girmişdir.

İştə şimdi bu ordu sabiq Rusiyanın bugünkü müstəqil və hür demokratiyasına qarşı düşmənçilik, fitnə və fəsadçılığa başlayaraq həm demokratiyanı, həm də demokratiyanın qanı, malı bahasına əldə edilmiş istiqlal və hürriyyəti yıxmaq, qoparmaq qövl və feilinə [söz və əməlinə] meydan bulmuşdur.

Denikin Könüllülər ordusu hücumu bir tərəfdən Şimali Qafqaziyadan, digər tərəfdən də Qərbi Qafqaziyanın Gürcüstana tabe Soçi [şəhərindən] başlamışdır.

Daha bu ordu Soçiyə bəzi qitəti [birlikləri] ilə daxil olduğu zaman Soçi demokratiyası əndişəyə düşərək Gürcüstan Hökumətindən, ingilis qüvayə-əsgəriyyə-sindən [hərbi qüvvələrindən] imdad tələb etmişdi. Gürcüstan Hökuməti nəzdində bulunan ingilis misyonu [missiyası] Könüllülər ordusuna Gürcüstana qarşı hücum və təcavüz etməyə əsla müsaidə edilməyəcəyini bəyan və təmin edərək cavab vermişsə də, iki-üç gündən bəri alınan xəbərlərin bunun əksinə olduğu görülmüşdür. Bu vəqə Qafqaziyanın cümhuri hökumətləri namına [adına] şayani-əhə-

miyyət və diqqətdir [əhəmiyyətə və diqqətə layiqdir].

İngilis misyonlarının Qafqaziya cümhuriyyətlərinə verdikləri bəyanat və təminat Denikinlər üçün əhəmiyyətsiz qalmaqdadır. Çünki, ingilislərdən bunlar silah, ərzaq, paltar almaqla ingilis planı, ingilis tərz-i-hərəkatini də alıb öyrənmədilər.

Denikin ordusunun Qafqaziyada işsiz və boş keçinən agentləri Gürcüstanda, Ermənistan və Azərbaycanda və Qərbi Qafqaziyada nələr etmək istəməyirlər?

İngilis qüvayə-əsgəriyyəsinin daha Qafqaziya ilk addımı ilə Gürcüstan və Ermənistan arasında müharibə və müxasimənin [düşmənçiliyin] başlamasına daşnaklarla bu gürhün səbəbiyyət vermədiyini kim iddia edə bilər?

Batum, Qars və Ərdəhandakı vəziyyəti də bir dəfə mütaliə edəlim [qiymətləndirəlim]! Qarsda erməni, Batumda rus mürtəcelər hökumətinin təşkilinə vəsilə olan əllər həp bildiyimiz o yadigarlar [ədəbsizlər] deyilmədirlər?

Qars oblasti 330 000 islam əhalidən ibarət olduğu və Batum oblasti 130 000 müsəlman əksəriyyətini təşkil etdiyi halda, hüquqi-ümumiyyəyə süni bir xətti-bütlan çizərək [ümumi hüququn üstündən süni bir xətt çəkərək, ümumi hüququ tanımayaraq] iki müxtəlif hökumətin təşkili də irtica əlamətlərinin bariz birer nümunəsidir. Macəracu [avantürüst] professor Qolovinin Batumda girişib də müvəffəqiyyətsizliyə uğradığı plan və nəhayət ingilis hakimiyyəti tərəfindən də düçar-həbs olması yenə o qaranlıq məqsədlərin birer təzahüratıdır. Denikin macərəpərəstləri nə isə, Qolovinin də o ki,

Qafqaziyada yaşayan millətlər arasına qurnazlıqla bir fitnə və fəsad soxmaq, bulanıq suda balıq ovlamaqdır. Qərbi Zaqafqaziyada digər tərəfdən də bəzi macəracu əllərin gürcülər və islamlar arasında toqquşmağa səbəbiyyət verdiklərini də görürüz. Batumun şimal-şərqi cəhətində bulunan Pontxo və Axalsıxda vuruşmalar başladı. Gürcülər Axalsıx xaini-vətənlərinə [vətən xainlərinə] (!?) qarşı hərbi gurultusu ilə ortaya çıxır və könüllü əsgər və zabitlər yığırdırlar! Türkiyə Hökuməti tərəfindən Batum müahidəsi [sazişi] ilə ilhaq edilən Axalsıx uyezdi yenə Türkiyə Hökuməti tərəfindən altı ay əvvəl gürcülərə tərk edildikdən sonra burada xaini-vətən deyər məhəlli islamlara [yerli müsəlmanlara] qarşı bir siyasət oyunu oynamaq və bunun amil və müsəbbibləri [icraçıları və səbəbkarları] olaraq camaat xadimlərini Metex həbsxanasında çürütmək gürcü demokratiyası, gürcü hürriyyət-pərvərləri üçün nə eyib şey və bəlkə də mürtəcelərə bilmədən uymaqdır!

Bütün bu əhval irtica hücumları nəticəsidir. Fəqət digər tərəfdən Qafqaziya millətləri üçün də mövcubi-ibrətdir [ibrət alınmalı şeydir]. İbrətdir, çünki görürüz ki, milli və ərazi ixtilafı çıxarmaqla Qafqaziya millət və ərazisi ilə heç bir əlaqəsi bulunmayan kimsələr istifadə edirlər.

Soçidə milli bir dairədə itilaf çıxmışdı: gürcülər və ermənilər arasında bir təhrikat başlamış və bu təhrikat vuruşmağa qədər dayanmışdır [çatmışdır]. Nəticədə isə denikinlər müdaxilə edərək Gürcüstana bir ultimatumla hərbi [elan] edilmişdir.

Hökumətimizin Qafqaziyada törəyən

bu ümumi vəziyyət haqqında nə yolda tədabirə [tədbirlərə] girişdiyini bilməyirik. Ancaq bu əhvalın Azərbaycan Cümhuriyyətinə təsiri bulunduğunu və hökumətə lazım gələn tədbirlərin alınması cümhuriyyətin ciddi mənafeyindən olduğunu görürüz.

Qaraağazadə Əhməd Həmd

MƏTBUAT

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsavət” firqəsi mərkəzi komitəsinin mürəvici-əfkarı [nəşriyyat orqanı] olmaq üzrə “Naşput” adlı rusca yeni bir qəzetə intişara [nəşrə] başlamışdır. Qəzetə birinci nömrəsində firqənin sağdan və soldan hücumlarına məruz qaldığını və bunun əksəriyyəni firqə məsləkindən bixəbərlikdən nəşət etdiyini [irəli gəldiyini] və istibdad dövründəki “mütəəssib müsəlmanlar” sözünün şimdi də “əksinqilabçı müsavətçilər” sözünə mübəddəl olaraq [çevrilərək] firqənin hər bir təşəbbüsü, amali-milliyə [milli amal] yolunda hər bir qədəmi hücumlarla qarşılandığını qeydlə yazır ki, xalqın hüququnu tanımaq istəməyənlər, həyatı məsləklərə təcavüz edənlər, Azərbaycan həyatında böyük dəhşətlər saçanlar məqsədlərini ancaq dağıtmaqda görürlər. Biz isə tam hazır olaraq, istiqlalımızın, demokratiyamızın mənafeyi keşiyində durmuşuz və dururuq.

Sonra firqənin nə uğurda və nə surətlə çalışacağını göstərərək, ümum demokratiya ilə əlbir gedəcəyini təsvir edir, deyir ki:

“Bir an geri durmadan firqə proqramımızda elan edilmiş əsasların həyata tətbiqi və həqiqət olaraq çıxmasına çalışar, hürriyyət və azadlığımızı zəncirləyən zəncirlərdən bizi xilas etmiş cahan inqilabı fütuhatının [nailiyyətlərinin] möhkəmləşməsinə səy edərkən, biz hamıdan əvvəl xətti-hüdüdümüz [sərhədimiz] xaricindəki dost məmləkətlərdə onların bizimlə bərabər istibdad boyunduruğu altında bulunmuş və bizimlə bərabər istiqlalə qoşmuş demokratiyası arasında dostlar, yoldaşlar arayacağız. Amalımızın feilən hüsulunda [əmələ gəlməsində] biz Rusiya inqilabının elan etmiş olduğu şüarların qalib gələcəyinə heç şübhə etməyərək, rus demokratiyasının yaxşı qismi ilə sıx yoldaşlıqla da kəndimizi təqviyə edəcəyiz [gücləndirəcəyik].”

Qəzetədə milli həyata aid bir neçə sair məqalələr dəxi vardır. Ümumiyyətlə, məzkur [adı çəkilən] qəzetə çox zəngin və səliqəli çıxmışdır. Yeni rəfiqimizi təbrik və müvəffəq olmasını arzu edəriz.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

“Müsavat” əzalarının nəzəri-diqqətinə

Bu gün axşam saat 6-da Məclisi-Məbusan binasında, fraksiyon mənzilində “Müsavat” fraksiyonunun iclası təyin olunmuşdur. Bütün fraksiya əzasının [üzvlərinin] vaxtında hazır olmaları rica olunur.

İcbari qərarədad

Bakıda müsri [yoluxucu] xəstəliklərlə mübarizə edən şura tərəfindən sadir olub [verilib], Bakı şəhəri və ətrafında əhalini

həmin xəstəlikdən qorumaq üçün tərtib və təsdiq edilmişdir:

1) Zibilləri küçəyə tullamaqdan ötrü əvvəlcə verilmiş olan binagüzarlıq [sərəncam] bununla ləğv edilir.

2) Həyətlərdən küçəyə zibil tullamaq qəti surətdə qadağan olunur.

3) Dvorniklər [dalandarlar] hər gün iki dəfə, axşam və səhər küçələri süpürüb təmizləməli və cəm etdikləri zibili bir yerə yığıb toplamaladırlar.

4) Həyətləri təmiz saxlamalıdır.

5) Həmin qərarədadı pozan ev sahibləri, evlər və anbarların icarədarları, fabrika, zavod və mədən müdirləri 5 fevral 1919-cu ildə Bakıda müsri xəstəliklərlə mübarizə edən şura tərəfindən verilmiş qərarədad mövcubincə [qərarədad əsasən] cərimə ediləcəkdirlər.

Həmin qərarədad sadir olan gündən 1919-cu il 18 fevraldan qanun gücü alır.

Səhiyyə işləri

Fevralın 18-ində Bakı qubernatorunun təhti-sədarətində vaqə olan [sədrliyi altında baş tutan] şurada şəhərin nəhayət dərəcədə natəmiz olduğunu və bundan sonra havalar istiləşdiyindən müsri xəstəliklərin şiddət edəcək ehtimalı nəzərə alınaraq böylə qərarədad edilmişdir:

Bələdiyyə İdarəsi ilə bərabər, şəhərin təmizlənməsinə ciddi surətdə əhəmiyyət verilib küçələrin və həyətlərin təmizlənməsindən ötrü lazımı tədbirlər ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün].

Şurada iştirak etmiş olan şəhər nümayəndəsinin dediyinə nəzərən, şəhər arabaları üçün indi at tapmaq mümkün olmayacaqdır və buna görə də başqa yerlərdən at axtarmaq lazım gələcəkdir.

Qubernator təklif etmişdir ki, at almaqdan ötrü qəzalara müraciət etməlidir. Şura həmin təklifi qəbul edərək qərar qoymuşdur ki, Şamaxı qəzasından 10 və Quba qəzasından 20 və Göyçay qəzasından 15, cümlətəni 60 rəs [baş] at alınsın. Qubernator tərəfindən bu barədə qəza qaimməqamlarına [qəza rəislərinə] telefon vasitəsilə binagüzarlıq edilmişdir [sərəncam verilmişdir].

Odun

Mərkəzi Ev Komitəsi tərəfindən camaat və dövlət müəssisələrinə və həmçinin xüsusi şəxslərə Çornı qorodda anbarda sajeni 1500 manatdan odun buraxılır. Xüsusi şəxslərə yarım sajəndən artıq buraxılmayı. İstəyənlər Çelyayevski küçədə Mərkəzi Ev Komitəsinin Ərzaq şöbəsinə müraciət etsinlər.

Ucuz çörək

- Mərkəzi Ev Komitəsi ümum əhaliyə elan edir ki, çörəyin qiyməti artmayacaq və biləks [əksinə], sifariş olunmuş taxıl və qeyri ərzaq şeylərini təhvil aldıqda qiymətləri daha da əksiləcəkdir. Şəhərlər İttifaqının çörəkçixanalarını öz ixtiyarına alana qədər hər adama 5 girvənkə miqdarında buraxılacaqdır (ağ çörək 4 manat, qara çörək 2 manat 75 qəpik).

- Mərkəzi Ev Komitəsi camaatdan rica edir ki, çörəyi alıb baha qiymətə satmaq sui-istimalını [sui-istifadəsini] kəşf etdikdə [gördükdə], Komitəyə məlum etsinlər. Böylə hərəkətdə bulunanlar təhti-məsuliyyətə [məsuliyyət altına] alınacaqlardır.

İclas

Cümə günü 21 fevralda saat 5-də Birinci Realnı məktəbin binasında müsəl-

man student və kursis[t]kalarının [oğlan və qız tələbələrini] ümumi iclası təyin edilmişdir. Təvəqqe olunur ki, məsələ son dərəcə mühüm olduğuna görə üzvlər təxir etməsinlər.

Hadisat

- Fevralın 15-ində, gündüz saat 12 radələrində Qanlıtəpə və Remeslenni küçələrin küncündə bir nəfər yaralanmış naməlum şəxs tapılmışdır. Yaralı Mixaylov xəstəxanasına göndərilib və canini axtarmaqdan ötrü tədbirlər ittixaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür]. Təhqiqat davam edir.

- Fevralın 14-ündə Üçüncü Çornıqorod və Zavodski küçələrin küncündə naməlum bir şəxsin meyiti tapılmışdır. Güclə öldürmək əlaməti yoxdur. Təhqiqat davam edir.

- Fevralın 15-ində gecə naməlum bədənəfkarlar [canilər] Milyutinski küçədə 3 nömrəli evdə Tağızadənin pambıqtəmizləyən zavodunda kanturun qıfılını sındıraraq qonşudakı Aleksandr Stepanovun mağazasına keçib 100 000 manatlıq bez malı oğurlamışlardır. Oğurlanan malı və bədənəfkarları axtarmaqdan ötrü ciddi tədbirlər ittixaz edilmişdir.

Şimali Qafqaziya dəmiryolu

Xəbər verildiyi üzrə, Şimali Qafqaziya dəmiryolu açılıb bir qatar dəxi yola düşmüşdür.

Bələdiyyə İdarəsində

* Şəhərlər İttifaqından Ərzaq Nəzarətinə keçmiş şəhər çörəkçi dükənləri Bələdiyyə İdarəsinə verilmişdir. Bələdiyyə İdarəsi hal-hazırda Mərkəzi Ev Komitəsi

ilə müzakirata girişmişdir ki, çörəkçi dükanlarını ona versin. Bələdiyyə İdarəsi bələdiyyə müəssisələrinə çörək verilmək üçün çalışmaqdadır.

* Bələdiyyə İdarəsində şəhərdə konkalar hərəkatının təcidi [bərpa] haqqında bir fikir oyanmışdır. Bələdiyyə rəisi Bələdiyyə İdarəsi katibinə tapşırılmışdır ki, bu xüsusda lazımi materialları cəm və təqdim etsin.

* Konka parkı texniki, Bələdiyyə İdarəsinə məlum etmişdir ki, orada qoşun nəfərləri [əsgərlər] konka materiallarını oğurlamaqda davam edirlər. Bələdiyyə rəisi general Prjevalskiye müraciətən böylə hərəkatın önünü[n] alınması barəsində lazımi iqdamatda bulunmasını [adimlar atmasını] rica etmişdir.

BAKI MÜSƏLMAN AKTYORLARI İTTİFAQINDA

Fevralın 18-ində Hacıağa Abbasov cənaqlarının təhti-sədarətində [sədrliyi altında] “Bakı Müsəlman Aktyorları İttifaqı”nın ümumi iclası vaqe olmuşdur.

Aktyorlar İttifaqı sədri Abbas Şərifov İttifaqın keçən illərdəki fəaliyyətindən müfəssəl surətdə bəyanat verib, Mart hadisəyi-əliməsindəki [faciəli Mart hadisələrindəki] Aktyorlar İttifaqı idarəsinin hər bir əmvalının [mallarının] Cəmiyyəti-Xeyriyyə mülkündə sair təşkilatlarla bərabər yanib məhv olmasını və İttifaq kassasında olan paradan müavinət tərifi ilə [müavinət kimi] verilmiş 759 manat 68 qəpiyin İttifaq üzvlərində olduğunu söyləmişdir. Bundan əlavə, Aktyorlar İttifaqının xəzinədarı mərhum Hacinskidə 638

manat nəğd para qaldığını iclasə xəbər vermişdir. Sonra Aktyorlar İttifaqının aktyorlardan ötrü mənfəətli olduğunu bəyanla 1917-ci ildə bir illik müddətinə intixab olunmuş [seçilmiş] şəxslərin müddəti-intixabı 1918-ci il noyabr ayında bitdiyindən, onların əvəzinə təzə adamlar intixabını təklif etmişdir.

Şərifovun bu bəyanatından sonra iclas İttifaq üzvlərinə müavinət tərifi ilə verilən paraların alınmasını və mərhum Hacinskidə qalan paranın mərhumun dəfn-kəfnində xərc edildiyi üçün geri alınmasını qərara almışdır. Sonra seçki başlanıb zeylədəki [aşığıdakı] şəxslər intixab edilmişdir:

Sədrliyə Abbas Şərifov, müavin Hacıağa Abbasov, xəzinədar Müslüm bəy Maqomayev, katib Məhəmmədəli Sidqi, idarəyə Sarablı, Ərəbli, Darablı, [İbrahim] Atakişizadə və Xanım Tanailidi.

Bunlara namizəd Əhməd Ağdamski, Camal Paşazadə, Məğfurə xanım və Qəmərxanım.

Təftiş komissiyasına Xəlil Hüseynov, Ələkbər Səhəbli, Sadiqbəyov. Onlara namizəd: Kazimovski və Sürəyyə xanım.

Sonra ümumi iclas qərar qoymuşdur ki, heyəti-idarə Aktyorlar İttifaqının məramnaməsini bir qədər təshih etdikdən sonra dübarə ümumi iclasə təqdim etsin.

KOOPERATİV NƏ OLDU?

Hərbin insana bəxş etdiyi yadigarlıqlardan [yaramazlıqlardan] biri də bahalıq idi. İştə bunun qarşısını almaq üçün Yevropada olduğu kimi, bizim də vilayətdə kooperativ sistemi moda düşdü. Demək,

bahalığa qarşı bir növ sədd çəkmək istədilər. Cüzi də olsa müvəffəq oldular. Lakin burada hər kəs öz “ocağı” başına yığıldığı üçün kim ki, təşkil olunan kooperativə yaxın idi, işlə o daha çox fayda aparardı və aparır nəinki üzvlər, alıcılar...

İştə, Dağlı məhəlləsinin bir qaç nəfər qeydkeşləri heçdənsə gec də olsa deyərək 17-nci sənəsi oktyabr ayında Dağlı məhəlləsində “Dağlılar” adında bir camaat dükkanı açmaq üçün icazə aldılar. Fəqir Dağlı camaatı ucuz mal alacaq deyə ufaq bir Dağlı məhəlləsində səkkiz min manata qədər para topladılar.

Tühəf burası idi ki, bahalıqdan cana gəlmiş Dağlı camaatı ucuz mal almaq həvəsi ilə qonşudan geri qalmaq deyə pulu olmayan da müamilə [faiz] ilə pul borc eyləyib dükana üzv olmağa çalışırdı. Fəqət bu qədər həvəslə açılmış camaat dükkanı bir neçə nəfər tamahkarın qurbanı olaraq bir ildən artıq yaşaya bilmədi. Əlbət ki, yaşaya da bilməzdi. Çünki, camaat dükkanı namına [adına] alınan ərzaq özlərini heyəti-idarə içinə soxmuş bir qaç kişinin mərifəti ilə [əli ilə] bazardan yuxarı gəlməyib, oralarda yerləşdirilirdi və bir qədərdən sonra bazar məzənnəsi ilə ağır bahaya satılıb öz aralarında təqsim olundu [bölünürdü].

Əlavə bunu da ərz edəyim ki, mənim heç bir kəslə qərəzi-şəxsim və ya ədavətim olmayıb və olmamışdır. Fəqət məni işbu həqiqətləri söyləməyə məcbur edən yalnız zavallı Dağlı camaatının ah-naləsi, borc edib həman dükana qoyduğu parayı bu vaxta qədər ala bilməməsi olmuşdur.

Ah, həpsi ala bilməsəydi yenə də dərd yarı idi. Lakin təsir edəcək burasıdır ki,

kim ki, zorlu, əqrəbalıdır, o, manata-manat faydası ilə qabaqca almış idi. Amma borc edib üzv olanlar parasını almaq üçün kimə müraciət edəcəyini bilməyir. Nasıl da müraciət etsin ki, zavallı danışarsa, ağızını qanı ilə dolu görəcəyini yəqin etmişdir.

Dağlı

GÜRCÜSTANDA

Gürcüstan Hökumətinin Baş ərkani-hərbindən [Baş qərargahından]

Qara dəniz sahilində İngiltərə komandanlığı vəsatəti [vasitəçiliyi] ilə hər iki tərəfdən müharibə hərəkatı dayandırılmışdır. Bizim əsgərlərimiz Bambi çayında dayanmışlar.

Axıska uyezində [qəzasında] fevralın 11-də bizim əsgərlərimiz üsyan edən əhalinin külli qüvvəsinin təzyiqi ilə və arxadan müsəlman kəndləri tərəfindən mühasirəyə salınmaq təhdidi ilə geri çəkilməyə məcbur olmuşlardır. Axıska şəhəri camaat tərəfindən işğal edilmişdir.

Gürcüstan Parlamanının iclası

Fevralın 18-ində Gürcüstan Parlamanının fövqəladə iclası dəvət edilmişdir. İclas fövqəladə siyasi məsələləri müzakirə edəcəkdir.

Rus Milli Şurasında

Tiflisdə olan Rus Milli Şurası müvəqqəti qapanmışdır.

Dağıstan Hökuməti rəisi

Dağıstan Hökuməti rəisinin bu günlərdə Tiflisə vürudu [gəlməsi] gözlənilir.

Həbslər

Gürcüstan Hökuməti məmurlarının binagüzarlığı ilə podpolkovnik Şneyderman həbs edilmişdir.

Potidə ingilis zabiti

Potidən Suxuma gürcü əsgəri dəstələrinin göndərilməsi haqqında Potidə olan gürcü məmurlarının verdiyi binagüzarlığa [sərəncama] İngiltərə zabitinin müdaxilə etməsi münasibətilə Gürcüstan Xariciyyə naziri xəbər verir ki, bu ixtilaf bilküllüyyə [tamamilə] bərtərəf edilmişdir [aradan qaldırılmışdır]. Tiflisdə olan İngiltərə heyəti İngiltərə zabitinin bu hərəkətidən xəbərdar olan kimi, gürcü əsgərlərinə mane olmamaq və bundan belə gürcü məmurlarının binagüzarlığına müdaxilə etməmək əmrini vermişdir.

Həbslər

Tiflisdə olan general Maksimov, Kozlovski və praporşik Tunqusov həbs edilib Metex qalasına salınmışlardır.

Borçalı uyezdinə komissar təyini

Xüsusi vəkalətlə A. F. Apakidze Borçalı uyezdinə komissar təyin edilmişdir. Bu münasibətlə Tiflis general-qubernatorunun əmrinə görə, Borçalı uyezdi və ətrafı məhəlli [yerli] idarəyə münasibəti olan məsələlər haqqında bilavasitə komissar Apakidzeyə müraciət etməlidir.

Gürcüstan və Könüllü ordu

Gürcüstan Hökumətinin şəraiti [şərtləri]

Sülh şəraiti hazırlamaqdan ötrü İngiltərə zabiti Qara dəniz sahilində hərəkəti-hərbiyyənin dayandırılması təklifini et-

mişdir. Gürcüstan Hökuməti məhəllində [yerində] olan gürcü məmurlarına xəbər vermişdir ki, Gürcüstan Hökumətindən ötrü ancaq bu tövr şərait əlverişli ola bilər:

Soçi nahiyyəsinin Könüllü ordu tərəfindən təmizlənməsi və məzkur [adı çəkilən] nahiyyənin müqəddəratı Sülh Konfransında həll edilənə qədər İngiltərə əsgərləri tərəfindən zəbt edilib bitərəf bir məntəqə halına salınması. Gürcü əsgərləri Qaqra şimalında Gürcüstanın təbii sərhədini işğal edəcəklərdir.

Biçeraxov dəstəsi

Gürcüstan Xariciyyə nazirinin sualına cavab olaraq Cənubi Qafqaziyada olan İngiltərə əsgərləri komandanı Xariciyyə nazirinə xəbər vermişdir ki, hal-hazırda Bakıdan gələn Biçeraxov dəstəsi Gürcüstanla Könüllü ordu arasında müharibə hərəkəti rəf edilənə [aradan qaldırılana] qədər Batumda saxlanacaqdır. Biçeraxov dəstəsi Gürcüstan əleyhinə müharibə hərəkətində iştirak etməyəcəkdir. Soçidə olan Gürcüstan hökumətinin ərzaq şeyləri və ya mühimmatı-hərbiyyəsi [hərbi ləvazimatı] Könüllü ordu tərəfindən zəbt edildiyi təqdirdə, Biçeraxov dəstəsinə məxsus şeylərdən həman miqdarda Gürcüstan Hökumətinə qaytarılacaqdır.

İDARƏDƏN CAVABLAR

Dərbənddə **Hadi əfəndiyə**: Vüquat və hadisat qəbilindən və ya hökumət işlərindən şayani-diqqət [diqqətəlayiq] əhvalar yazınız. Daha gözəl olar.

Şəkiddə **M. Hacızadə əfəndiyə**: Hissiyatınız şayani-təhsindir [alqışa layiqdir]. Lakin “ayaq bir-bir qoyarlar nərdivana”.

“Bir şamaxılı” əfəndiyə: Yazdıqlarınız hələ qalsın. Mövqeyi gələndə çap edərək.

Qubada **Rüstəmzadə Əbülqasım əfəndiyə**: Qubada vaqə olan işlərdən Məclisi-Məbusan əzasının [üzvlərinin] vüqufları [xəbərləri] vardır.

Doktor**Musa bəy Rəfiyev**

Daxili əmraza [xəstəliklərə] düşər olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.
b-37

Doktor**Samuil İzrailoviç Kopelioviç**

Daxili və əsəbi mərzə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. “914” dəvasını [dərmanını] istemal edir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

Diş həkimi**S. M. Hamburg**

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağıza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir. Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Baytariyyə həkimi və Tibbi fakültənin 2-nci kursunun müdavimlərindən **A. A. Ter-Bağdasarov** xırda heyvanları səhər saat 4-dən axşamadək, iri heyvanlara isə mal

sahibinin evində baxır və cavan heyvanlara qiymət qoyur. Ünvan: Karantinni küçədə nömrə 100. Telefon nömrəsi 43-08.

2681

Arvad diş həkimləri**Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələn üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir. Qəbul olunur 9 - 2-yə və axşam 4 - 7-yə kimi. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Doktor**Ağahüseyn Kazimov**

Qayıdıb əmrazı-daxiliyyəyə [daxili xəstəliklərə] mübtəla olan naxoşları qəbul etməyə şüru etmişdir [başlamışdır]: səhər saat 10-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 6-ya kimi. Ünvan: Parapetdə, Şəfi İbrahimovun evində 3-cü mərtəbədə. Telefon: 86-27.

2655

Hökumət mətbəəsi

Ümum kitab-füruşlara [kitab satanlara] və mağaza sahiblərinə elan edir ki, həmin mətbəə tərəfindən təzə və köhnə üsul ilə türkcə və rusca **divar təqvim** satışa qoyulmuşdur. Qiyməti 8 manatdır. Külli alıcılara 6 manat. Külli miqdarda mütəəllimlərə [şagirdlərə] məxsus əşya və dəftərlər dəxi satılır. Xahiş edənlər Birjavoy küçədə Skobelevin 17 nömrəli evində Hökumət mətbəəsinə yaxud Kolyubakinski küçədə 37 nömrəli evdə “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsinə müraciət edə bilərlər.

24-T

“Müsavat”da

Balaxanı mədənlər mərkəzi Müsavat şöbə idarəsi Sabunçu, Ramana, Balaxanı mə-

dənlərində çalışan bütün müsəlman işçilərinə elan edir:

İşbu fevral ayının 22-də, şənbə günü saat 2-də Balaxanski krujokda [Balaxanı dərənəyində] yoldaşımız doktor Qənizadə cənabları mühazirə (leksiya) oxuyub siyasəti-hazirə [hazırkı siyasət] cərəyanlarına dair məlumat verəcək. Müqtəziyyəti-zamana [dövrün tələblərinə] müvafiq xətti-hərəkət təyin etmək xüsusunda tövzihat [izahat] veriləcək. Binaəna-leyh [ona görə], yuxarıda yazılan məntəqələrdə çalışan işçi qardaşlarımızın göstərilən vaxtda gəlmələri xahiş olunur.

Balaxanı mədənələr mərkəzi

“Müsavət” idarəsi

Sədr: Mirzəağa Kərimzadə

Katib: [Əbdürrəhim] Yusifzadə

39

Müvəqqəti müdir: Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

İnna lillahi və inna ileyhi raciun

səh. 281. “Starı poçtovı”: Bakıda, indiki Süleyman Tağızadə küçəsi.

Nə ilə sakit ola bilərik?

səh. 285. “Sərə çeşmə bayəd gereftən bebil, / Ço por nəbaşad qozəştən bepil”: (farsca) “Çeşmənin gözünü bel ilə tutmaq lazımdır, / Elə ki doldu, fil ilə də keçmək olmaz.”

“Əlaci vaqiə piş əz vüqu bayəd kərd”: (farsca) “Hadisənin əlacını onun baş verməsindən öncə etmək lazımdır.”

Teleqraf xəbərləri

səh. 285. “Kral və kraliça Yassıdan qaçmaq istəmişlərdir.”: 1914-1927-ci illərdə Rumıniya kralı olan I Ferdinand və arvadı Mariya Aleksandra nəzərdə tutulur.

Sülh ətrafında:

Cəmiyyəti-Əqvam layihəsi

səh. 286. “...bəhri və hərbi qüvvə...”: “bəhri” yerinə qəzetdə “təhəri” getmişdir.

Qəzetələrdən

səh. 288. “mübahisəli əyalətlərin ... məmləkət cümləsinə”: aradan bir söz silinmişdir, oxunmur.

“Daxiliyyə naziri İzzət bəy”: Əhməd İzzət paşa (Furqaç) nəzərdə tutulur.

səh. 289. “Latış dəstəsinin atəşi ilə...”: Burada söhbət latış atıcılarından gedir. Latış atıcıları dəstəsi Rusiya imperiyasının Kurlandiya və Liflandiya quberniyalarının müdafiəsi məqsədi ilə yaradılmışdı. Rusiyada 1917-ci il inqilabından sonra latış atıcılarının əksəriyyəti bolşevklərin tərəfinə keçmişdi.

Vükəla Şurasında

səh. 289. “Mavərayi-Bəhri-Xəzər Hökuməti”: 1918-ci ilin ortalarında Aşqabadda fəhlə üsyanı nəticəsində qurulan eser-menşevik hökuməti olan Zakaspiysk Müvəqqəti Hökuməti nəzərdə tutulur.

İrtica hücumları

səh. 290. “ruyi-əbus”: qəzetdə səhvən “ruyi-əbas” getmişdir.

səh. 291. “Metex həbsxanası”: qəzetdə səhvən “Mext” kimi getmişdir. Metex, Tiflisdə qədim qala olub, XIX əsrin əvvəllərindən etibarən həbsxana kimi istifadə edilmişdir.

Mətbuat

səh. 292. “...bizimlə bərabər istiqlalə qoşmuş...”: güman ki, “qoşmuş” yerinə “qovuşmuş” olmalıdır; qəzetdə “qoşmuş” getmişdir.

Bakı xəbərləri

səh. 292. “...evlər və anbarların icarədarları...”: qəzetdə “evli və anbarların icarədarları” getmişdir.

səh. 293. “...və Göyçay qəzasından 15...”: belə olmalıdır: “...Cavad və Göyçay qəzalarının hərəsindən 15...”

“Sajen” yaxud “sajın”: metrik sistemdən əvvəl işlədilən təxminən 2,13 metrə bərabər uzunluq ölçüsü.

“Çəlyayevski küçə”: Bakıda, indiki Mirvarid Dilbazi küçəsi.

“Qanlıtəpə və Remeslenni küçələrin küncündə”: Qanlıtəpə Bakıda, indiki Dağıstan küçəsi, Remeslenni isə indiki Mirəli Qaşqay küçəsidir.

“Üçüncü Çornı-qorod və Zavodski küçələrin küncündə...”: Bakıda bir neçə Zavod (Zavodski) küçəsi olmuşdur. Burada, Üçüncü Qaraşəhər küçəsi ilə kəsişən Birinci Zavod (indiki Afıyəddin Cəlilov), İkinci Zavod (indiki Firuz Qəmbərov) yaxud Üçüncü Zavod (indiki Sabit Orucov) küçələrindən biri nəzərdə

tutulmuşdur.

“Milyutinski küçədə”: Bakıda, indiki Tər-lan Əliyərbəyov küçəsi.

“Müsavət”da

səh. 298. “...yoldaşımız doktor Qənizadə...”: çox güman ki, Əbdülhəmid bəy Qənizadə nəzərdə tutulmuşdur.